

Bihusesyn

EGENKONTROLL: 2024

SVENSKES BIDLARES RIKSFÖRBUND
BIODLARNAN

INNEHÅLLSFÖRTECKNING BIHUSESYN

Utgåva 19

INLEDNING

Bihusesynen - ett verktyg för egenkontroll	2
Primärproduktion.....	2
Vad är Bihusesyn?.....	3
Hur genomförs Bihusesynen?.....	3

EGENTILLSYN - BIHUSESYN

Uppgifter om verksamheten.....	4
1 Miljö- och hälsoskydd.....	4
2 Producentansvar	5
3 Arbetsmiljö.....	5
4 Livsmedelssäkerhet.....	6
5 Material, utrustning och lokal.....	7
6 Märkning.....	8
7 Spårbarhet.....	9
8 Bisjukdomslagstiftning	10
9 Bekämpningsåtgärder	10
10 Säker förvaring	11
11 Uppställning.....	11

BILAGOR

Honung.....	13
Lista över lagar, förordningar, föreskrifter, riktlinjer och allmänna råd som Bihusesynen hänvisar till	15

Sveriges Biodlares Riksförbund, Skänninge 2024

Layout: Ann-Sofie Alfsdotter
Bilder: Foton där ingen fotograf
anges är hämtade från
mostphotos.com

Tryck: Ljungbergs Tryckeri AB

Trycksak
3041 0116

Papper från
ansvarfulla källor
FSC® C092682

Bihusesynen - ett verktyg för egenkontroll

All produktion av livsmedel ska ske på ett för konsumenten hygieniskt och säkert sätt. Bihusesynen är ett hjälpmedel för biodlaren att genomföra en egenkontroll för att följa gällande lagar, förordningar, föreskrifter och riktlinjer och på så vis få en produkt som är säker i hela produktionskedjan, från kupa fram till att honungen är hos konsumenten. Biodlaren har en skyldighet att leverera säkra livsmedel och omfattas alltid av kravet på spårbarhet om något skulle inträffa med honungen.

Tänk på att varje steg i hanteringen påverkar honungens arom, smak och renhet.

Primärproduktion

Produktion och hantering av honung i anslutning till biodlingen (biodling, honungsuppsamling, slungning, tappning och förpackning) räknas som primärproduktion. Annan verksamhet utanför biodlingen, till exempel smaksättning av honung för försäljning, är inte en primärproduktion och då gäller andra regler och krav som inte är beaktade i checklistan för Bihusesyn.

Biodlare kan utan krav på registrering av verksamheten, leverera max 500 kg primärprodukter, samt producera sitt eget foder, till den egna biodlingen per år utan att betraktas som livsmedelsföretagare. Detta gäller även om leveransen sker direkt till konsumenter eller till lokala detaljhandelsanläggningar som i sin tur levererar till konsumenter. Dock förutsatt att den sammantagna levererade mängden inte överstiger små mängder och att verksamheten i övrigt inte kan betraktas som livsmedelsföretag.

Inköp/hantering av annan biodlares honung räknas inte som primärproduktion.

Säljs egenproducerad honung efter så kallat återtag*, räknas inte detta till primärproduktion då betraktas försäljningen som en detaljhandelsanläggning vilken ska vara registrerad hos kommunen.

**Den som gör återtag lämnar bort honung till behandling och tappning för att sedan ta tillbaka den.*

Vad är Bihusesyn?

I bihusesynen finns den aktuella lagstiftningen som berör biodlingen samlad. Bihusesynen omfattar områdena: miljö- och hälsoskydd, producentansvar, arbetsmiljö, livsmedelssäkerhet, foderproduktion, material, utrustning och lokal, märkning, spårbarhet, bisjukdomslagen, anmälan och smittförklaring, behandlingsåtgärder, säker förvaring samt uppställning.

Med hjälp av Bihusesynen kan du enkelt kontrollera att din biodling uppfyller de viktigaste lagkraven. Dessutom är Bihusesynen ett bra hjälpmedel för att tillse en god kvalitetskontroll och utveckling av din biodling.

En viktig del för god hygien, livsmedelssäkerhet och spårbarhet är egenkontrollen och det är utifrån detta som Bihusesynen har tagits fram.

Hur genomförs Bihusesynen?

Bihusesynen innehåller en faktadel och en del för egenkontroll. Egenkontrollen är utformad som ett frågeformulär/checklista där varje fråga representerar ett eller flera lagkrav.

Kontrollera din verksamhet genom att svara på frågorna.

- Om kravet uppfylls kryssar du i kolumnen "Ja".
- Om frågan inte gäller dig och din biodling kryssar du i kolumnen "Ej relevant".
- Om ett krav inte uppfylls kryssar du i kolumnen "Nej". Nej är inte alltid kopplat till ett absolut krav utan kan även vara en rekommendation.
- Skriv sedan ett förslag till åtgärd tillsammans med datum när åtgärden planeras att vara genomförd. Åtgärderna ska syfta till att successivt förbättra biodling och honungshantering.
- När åtgärden är utförd fyller du i Ja-rutan med "OK" samt datum.
- Var ärlig mot dig själv när du svarar på frågorna!

Var inte rädd för att kryssa "Nej", det underlättar i ditt fortsatta arbete.

Frågorna i egentillsynen kommenteras i faktadelen. Där får du mer information om lagar och förordningar som reglerar förutsättningarna för biodling. Sista sidan i Bihusesynen redovisar förteckning på lagar och förordningar samt hemsidor för ytterligare information.

Foto: Mia Karlsvärd

1 MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDD

Förvaring och hantering av kemiska produkter

God hantering av kemiska och hälsofarliga produkter är en förutsättning för en säker produktion.

KOMMENTARER OCH ÅTGÄRDSFÖRSLAG

1.1	Lämnas utgångna, ej förbrukade eller avfall från kemiska produkter eller läkemedel till kommunens miljöstation eller till apotek som miljöfarligt avfall?		JA ☐	NEJ ☐	EJ REL ☐
1.2	Förvaras kemiska produkter/läkemedel avskilt från livsmedel, obehöriga och barn?		JA ☐	NEJ ☐	EJ REL ☐
1.3	Förvaras kemiska produkter/läkemedel i originalförpackningar eller i annan förpackning märkt enligt originalförpackningen?		JA ☐	NEJ ☐	EJ REL ☐
1.4	Finns det kunskap om de säkerhetsföreskrifter samt farlighetsmärkning som finns angivet på etiketten för de kemiska produkter som används?		JA ☐	NEJ ☐	EJ REL ☐
1.5	Används endast godkända läkemedel och tillåtna kemiska ämnen?		JA ☐	NEJ ☐	EJ REL ☐
1.6	Om läkemedel används för bekämpning av varroa följs då de anvisningar och regler som gäller för preparatet?		JA ☐	NEJ ☐	EJ REL ☐

= Rekommendationer = Lagkrav

FAKTADEL

Förvaring och hantering av kemiska produkter - Regler för kemiska produkter finns på flera ställen t.ex. KIFS 2022:3 och AFS 2014:43

- 1.1 Avfall eller icke förbrukade kemikalier vilka klassas som farligt avfall skall lämnas till den kommunala avfallshanteringen.
- 1.2 Kemiska produkter och läkemedel ska förvaras så att hälso- och miljörisker förebyggs samt väl avskilda från foder och livsmedel. Förvaring ska ske på sådant sätt att obehöriga inte kommer i kontakt med produkterna, i låst utrymme.
- 1.3 Alla kemiska produkter ska förvaras i originalförpackningar eller märkta förpackningar och får inte överföras till emballage som kan ge anledning till förväxlingar. Farosymboler enligt säkerhetsdatablad ska finnas på förpackningar. Notera att farosymbolerna har ändrats. (tidigare orange bakgrund med svart kant, nu vit bakgrund med röd kant). Förpackningar med inaktuella farosymboler måste märkas om eller lämnas till kassation. Privatpersoner kan fortsatt inneha förpackningar med gamla märkningen, så länge de endast används för privat bruk och inte säljs vidare.
- 1.4 Säkerhetsdatablad är ett informationsmaterial som i 16 stycken olika punkter redovisar bl a innehåll, hälsofarlighet, tekniska data, farosymboler, avfallshantering och skyddskrav samt andra uppgifter för en kemiska produkt. Försäljare av kemikalier är enligt Kemikalieinspektionens föreskrifter skyldiga att tillhandahålla säkerhetsdatablad till företag. Säkerhetsdatablad för biodlingen godkända produkter finns på Biodlarnas hemsida. Hantering av kemiska produkter ska alltid ske så att hälso- och miljörisker förebyggs och så att risken för spill och läckage minimeras.
- 1.5 Apistan, Apiguard, Apivar, Polyvar och VarroMed är godkända preparat (veterinärmedicinska läkemedel) för bekämpning av varroakvalster. Myrsyra, ättiksyra, mjölksyra och oxalsyra får användas för bekämpning av skadegörare i bisamhället. För bekämpning av varroa är även tymol tillåtet att använda. T-röd får användas för att undersöka om det finns kvalster i nedfallsprov. För bekämpning av vaxmott i vaxförråd får ättiksyra, svavel och preparatet B401 användas. Kaustiksoda får användas vid rengöring av biodlingsmateriel.
- 1.6 Vid användning av läkemedel för bekämpning av varroa är det viktigt att de skrivna anvisningarna för preparatet följs för erhållande av bästa effekt.

2 PRODUCENTANSVAR

Den som producerar/levererar varor med förpackningsmaterial ska även ta ansvar för återvinning av avfall.

KOMMENTARER OCH ÅTGÄRDSFÖRSLAG

2.1

Förpackas varor i konsumentförpackning från leverantör/tillverkare som är ansluten till Näringslivets Producentansvar?

JA NEJ EJ REL

FAKTADEL

= Rekommendationer = Lagkrav

Enligt förordning 2022:1274 har den som fyller en förpackning producentansvar. Alla producenter skall vara anslutna till en godkänd producentansvarsorganisation.

- 2.1 För undvikande av att alla som enbart fyller en så kallad serviceförpackning t ex biodlare tar Näringslivets Producentansvar istället ut avgiften av den som tillverkar eller importerar själva förpackningen.

3 ARBETSMILJÖ

Skyddsutrustning och personlig säkerhet

Ett förebyggande arbete minskar risken för och omfattningen av olyckor, både materiella och personskador

KOMMENTARER OCH ÅTGÄRDSFÖRSLAG

3.1

Används personlig skyddsutrustning vid riskfyllda arbetsmoment enligt anvisningar för de kemiska produkter som används?

JA NEJ EJ REL

3.2

Används personlig skyddsutrustning vid arbeten med bin i bigården?

JA NEJ EJ REL

= Rekommendationer = Lagkrav

FAKTADEL

Särskilt viktigt om anställda eller annan hjälp med biskötseln finns i biodlingen.

Skyddsutrustning

Enligt arbetsmiljölagen ska personlig skyddsutrustning användas om man inte på annat sätt kan skydda sig mot ohälsa och olycksfall. De flesta ögonskador kan förhindras om ögonskydd används vid riskfyllda arbetsmoment som t.ex. vid hantering av bekämpningsmedel och organiska syror.

- 3.1 Se till att anpassade skyddsutrustningar i form av skyddsglasögon, andningskydd, kläder och handskar finns tillgängliga på de platser de normalt behövs på. Skyddsutrustningen ska vara anpassad till de kemikalier som ska användas.
- 3.2 Det är inget lagkrav att använda skyddsutrustning mot bistick, men du ska vara medveten om att ett enda stick plötsligt kan orsaka allvarliga eller rentav livshotande reaktioner. Därför bör du, för din egen skull, hålla nere antalet stick så långt det är möjligt.

Foto: Mia Karlsvärd

4 LIVSMEDELSSÄKERHET

Sammanställning och produktsäkerhet

En god hygien vid hantering kombinerat med kunskap om honungshantering bidrar till en hög livsmedelssäkerhet.

KOMMENTARER OCH ÅTGÄRDSFÖRSLAG								
4.1	Har den honung som saluförs kontrollerats, bedömts och uppfyller kvalitetskraven gällande smak, vattenhalt, arom och renhet?	<table border="0"> <tr> <td>JA</td> <td>NEJ</td> <td>EJ REL</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> </table>	JA	NEJ	EJ REL	☐	☐	☐
JA	NEJ	EJ REL						
☐	☐	☐						
4.2	Behöver din biodling, beroende av storleken, vara registrerad hos Länsstyrelsen eller kommunala kontrollorgan.	<table border="0"> <tr> <td>JA</td> <td>NEJ</td> <td>EJ REL</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> </table>	JA	NEJ	EJ REL	☐	☐	☐
JA	NEJ	EJ REL						
☐	☐	☐						
4.3	Behöver din anläggning registreras som foderproducent?	<table border="0"> <tr> <td>JA</td> <td>NEJ</td> <td>EJ REL</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> </table>	JA	NEJ	EJ REL	☐	☐	☐
JA	NEJ	EJ REL						
☐	☐	☐						
4.4	Är kundförpackningarna försedda med "locksäkring"?	<table border="0"> <tr> <td>JA</td> <td>NEJ</td> <td>EJ REL</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> </table>	JA	NEJ	EJ REL	☐	☐	☐
JA	NEJ	EJ REL						
☐	☐	☐						
4.5	Är honungskärl och skattlådor skyddade från yttre föroreningar vid transport, hantering eller lagring?	<table border="0"> <tr> <td>JA</td> <td>NEJ</td> <td>EJ REL</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> </table>	JA	NEJ	EJ REL	☐	☐	☐
JA	NEJ	EJ REL						
☐	☐	☐						
4.6	Kontrollerar du att ej förbrukat vinter-, driv- eller stödfoder inte skördas som honung?	<table border="0"> <tr> <td>JA</td> <td>NEJ</td> <td>EJ REL</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> </table>	JA	NEJ	EJ REL	☐	☐	☐
JA	NEJ	EJ REL						
☐	☐	☐						

= Rekommendationer = Lagkrav

FAKTADEL

Branschriktlinjer "Säker honungshantering" daterad 2023-05-29 är framtagna av branschen och slutligen bedömda av Livsmedelsverket.

Fr o m 1/1 2009 är Länsstyrelsen tillsynsmyndighet för primärproducenter, den kategori som de flesta biodlare tillhör. För övriga ligger tillsynen kvar hos kommunen.

Honungens sammansättning

Livsmedelsverkets föreskrift om honung, LIVSFS 2003:10, reglerar rent tekniskt vilken sammansättning och kvalitetskrav som måste vara uppfyllda för att honung ska kunna märkas som honung. Honung som inte uppfyller dessa kvalitetskrav kan saluföras som bageri- eller industrihonung.

- 4.1** Honungen ska före försäljning kontrolleras och bedömas avseende smak, arom, renhet, jäsnings och vattenhalt. När bina har täckt 2/3 av ramen är den mogen och vattenhalten tillräckligt låg. Vattenhalten ska bestämmas med refraktometer enligt följande:
- Som huvudregel högst 20 %
 - Ljunghonung (Calluna) och bagerihonung: som huvudregel högst 23%
 - Bagerihonung från ljunghonung (calluna): högst 25%
 - HMF-halten (hydroxymetylfurfural-) i honung får maximalt uppgå till 40 mg/kg vid bäst-före-datum. HMF-halten ökar naturligt vid lagring och påskyndas vid uppvärmning.

Ett hjälpmedel för kvalitetskontroll är SBR honungsbedömning.

- 4.2** Biodlare som levererar mindre än 500 kg honung inklusive andra primärprodukter från biodlingen ska löpande dokumentera:
1. det totala antalet skördade kupor
 2. den totala produktionsmängden
 3. den mängd produkter som har levererats till konsumenter, och
 4. datum för leverans

Biodlare som levererar mer än 500 kg men mindre än 1 000 kg honung och andra biprodukter ska detta anmälas till Länsstyrelsen som livsmedelsföretag.

Biodlare som levererar mer än 1 000 kg honung och andra biprodukter ska detta anmälas till kommunala kontrollorgan som livsmedelsanläggning.

- 4.3** Biodlare som levererar mer än 500 kg honung och andra biprodukter ska detta registreras till Länsstyrelsen som foderanläggning.
- 4.4** Ej absolut krav, men säkerställer en obruten förpackning.
- 4.5** Krävs för att uppfylla kvalitet enligt Säker honungshantering (branschriktlinjerna)
- 4.6** Var försiktig med att flytta upp honungsramar som kan innehålla foderrester ovanför spärrgallret.

5 MATERIAL, UTRUSTNING OCH LOKAL

Rätt material och utrustning ger goda förutsättningar för en livsmedelshygienisk honungshantering.

KOMMENTARER OCH ÅTGÄRDSFÖRSLAG

5.1	Hanteras och förpackas honungen i emballage avsett för livsmedel?		JA	NEJ	EJ REL
			☐	☐	☐
5.2	Hålls arbetsredskap och utrustning i rent och gott skick?		JA	NEJ	EJ REL
			☐	☐	☐
5.3	Lagras och hanteras honungen på ett tillfredsställande sätt avseende på temperatur, luftfuktighet och föroreningar så att honungen inte påverkas?		JA	NEJ	EJ REL
			☐	☐	☐
5.4	Förvaras och hanteras honungsemballage på ett rent sätt så att det inte kontamineras med föroreningar?		JA	NEJ	EJ REL
			☐	☐	☐
5.5	Är utrymmet för avtäckning, slungning och tappning anpassat för verksamheten?		JA	NEJ	EJ REL
			☐	☐	☐
5.6	Sker en regelbunden städning och rengöring av utrymmet för avtäckning, slungning och tappning?		JA	NEJ	EJ REL
			☐	☐	☐
5.7	Används anpassade skyddskläder vid honungshantering?		JA	NEJ	EJ REL
			☐	☐	☐

= Rekommendationer = Lagkrav

FAKTADEL

De material och utrustningar, oavsett vilken lokal som används, ska vara anpassade för livsmedelshantering och de utrustningar som inte fyller sin funktion ska bytas ut.

- Arbetsredskap, utrustning och emballage ska vara i livsmedelsgodkänt material. Förpackningar med upptappad honung ska märkas (etikett) och förses med locksäkring samt hållas rena. När förpackningar med honung transporteras ska transportutrymmet vara rent och förpackningarna ska skyddas så att de inte skadas.
- Kontaktmaterial, arbetsredskap ska hållas rena och i gott skick så att inga främmande ämnen kan förorena honungen (EG-förordning 1935/2004). Ramar ska vara rena och mögelfria och vid plockskattning ska ramarna placeras i rena lådor. Vid kontroll av ramarna i kupan eller vid skattning ska ramarna inte placeras direkt på marken. Vax bör bytas vid behov för att undvika ansamling av bekämpningsmedel. Lådor med ramarna ska vara täckta vid transport eller vid mellanlagring inför slungning för att skyddas mot damm, smuts och förhindra röveri samt minimera antalet bin som följer med till slungrummet. Slungan ska vara väl rengjord och torr före första slungningen, slungor av annat material än rostfritt stål och plast bör ej användas.
- Kristalliserad honung rekommenderas att förvaras svalt och mörkt. Flytande honung rekommenderas att förvaras mörkt och i rumstemperatur. Felaktigt lagrad honung kan ändra honungens innehåll eller egenskaper.
- Innan förpackningar används för upptappning av honung, ska förvaringen och hanteringen vara sådan att inga främmande ämnen kommer i kontakt med förpackningarna. Lagring av förpackningsmaterial före tappning ska ske på sådant sätt att kontaminering med damm, smuts och annat inte får inträffa.
- Utrymmet ska vara så utformat att risken för kontaminering av honungen minimeras och ha tillräcklig belysning för att underlätta arbetet att undvika föroreningar. Skydd ska finnas för armaturer så att inget glas från lampor eller skärmar kan komma i avtäckningskärl eller slunga likaså ska det finnas skydd mot skadeinsekter, möss, råttor och flygande insekter. Lättillgänglig möjlighet att tvätta händer och redskap bör finnas och vattnet som används ska vara rent, eventuellt kan vatten med mindre anmärkning på kvalitén accepteras eftersom vatten inte får tillföras honungen. Samma utrymme kan användas för såväl avtäckning/slungning som packning under förutsättning att åtskillnad görs i tid, det är olämpligt att hantera skattlådor samtidigt som packning av färdig honung utförs.
- Utrymmet för avtäckning/slungning och tappning ska vara lätt att hålla rent med att torka av och städa. Regelbunden anpassad rengöring inför, under och efter avtäckning/slungning samt tappning ska genomföras. Ifylld checklista innebär att anpassad rengöring genomförs. Används ett kök som arbetsutrymme ska ingen matlagning eller annan verksamhet pågå samtidigt med honungshantering.
- Arbetskläder, rock eller overall samt hårskydd, avsedda endast för honungsarbetet ska användas. Rock eller overall bör inte ha utvändigt öppen bröstficka för undvikande av att något kan falla ur fickan, klocka och smycken bör inte användas vid slungning. Tillgång till toalett med handtvätt bör finnas i anslutning till slungningsutrymmet, engångshanddukar och flytande tvål ska användas.

6 MÄRKNING

Konsumenten ska ges information om innehåll och ursprung på ett tydligt sätt.

KOMMENTARER OCH ÅTGÄRDSFÖRSLAG

6.1	Märks honungförpackningar för saluförande enligt gällande regelverk?		JA ☐	NEJ ☐	EJ REL ☐
6.2	Märks bäst före datum med stämpel följden: dag månad år, tex 28 juli 2024?		JA ☐	NEJ ☐	EJ REL ☐

= Rekommendationer = Lagkrav

i FAKTADEL

Livsmedelsinformation till konsumenter enligt (EG) 1169/2011. Generellt gäller att märkningsuppgifterna ska vara lätta att förstå, vara beständiga och väl synliga.

6.1 Följande uppgifter ska finnas på förpackningen:

- Beteckning
- Nettovikt
- Namn/Firmanamn/Tillverkare/Säljare
- Bäst före datum
- Förvaringsanvisningar

6.2 Bäst före datum får inte ändras. Sveriges Biodlares Riksförbund rekommenderar att "bäst före datum" gäller i två år från förpackningsdagen men det är producenten som garanterar att honungen håller en tillfredställande kvalitet vid utgångsdatumet. Ovanstående regler gäller dock inte för förpackningar över 10 kg, för dessa kan uppgifterna lämnas i medföljande produktblad.

Fotomontage: Ann-Sofie Alfsdotter

Foto: Mia Karlsvärd

7 SPÅRBARHET

Korrekt märkning och dokumentation av produkter är ett avgörande redskap för spårbarheten och gör det möjligt att spåra och återkalla produkter som inte är säkra

KOMMENTARER OCH ÅTGÄRDSFÖRSLAG

7.1	Finns det för varje tillfälle dokumenterat då inköp av honung från andra företag eller personer för vidareförsäljning har skett? (Som primärproducent kan du inte svara "ja")		JA	NEJ	EJ REL
			☐	☐	☐
7.2	Är din biodlingsverksamhet som hanterar honung från andra producenter eller bereder, smaksätter eller på annat sätt förädlar honung registrerad hos den kommunala kontrollmyndigheten? (Som primärproducent kan du inte svara "ja")		JA	NEJ	EJ REL
			☐	☐	☐
7.3	Finns det för varje tillfälle dokumenterat då försäljning av honung till grossist, detaljhandel eller annan biodlare har skett?		JA	NEJ	EJ REL
			☐	☐	☐
7.4	Finns det för varje tillfälle dokumenterat då inköp av förpackningsmaterial från andra företag eller personer för vidareförsäljning har skett?		JA	NEJ	EJ REL
			☐	☐	☐
7.5	Finns det en återkallelseplan för levererade produkter så dessa kan återkallas vid behov (t.ex. om kontaminering upptäcks efter leverans)?		JA	NEJ	EJ REL
			☐	☐	☐
7.6	Finns det ett minst 2 år sparat referensprov för de batcher av honung som levererats till grossist, detaljhandel eller till/från annan biodlare?		JA	NEJ	EJ REL
			☐	☐	☐

= Rekommendationer = Lagkrav

FAKTADEL

Krav om spårbarhet är reglerat i en EG-förordning och gäller för livsmedel, foder, livsmedelsproducerande djur och alla andra ämnen som är avsedda för livsmedelsproduktion eller ingår i livsmedel. Spårbarhet innebär att det ska finnas möjlighet att följa ett livsmedel ett steg bakåt i livsmedelskedjan och att det ska gå att spåra ett livsmedel eller ämne ett steg framåt i kedjan. Spårbarheten måste kunna styrkas med dokumentation vilken ska sparas så länge som gällande bäst före datum.

Minimikrav på innehåll i spårbarhetssystemet:

OBS Livsmedelsproducent

- Vem har levererat till mig?
- Vad har levererats?
- När skedde leveransen?
- Vem har jag levererat till?
- Vad levererade jag?
- När levererade jag?
- Hur mycket levererade jag?
- Som referensprov bör en burk honung sparas i tre år från varje genomfört tappningstillfälle.

7.1 Spårbarhet bakåt i kedjan innebär att företagaren ska kunna ange alla personer eller företag från vilka man erhållit foder, djur eller andra ämnen som är avsedda för livsmedelsproduktion eller som ingår i livsmedlet. Detta innebär att företagaren vid varje givet tillfälle måste kunna uppge från vilka personer t.ex. honung erhållits för vidareförädling, försäljning.

7.2 Verksamheter som köper in honung för tappning på konsumentförpackning eller tillverkar smaksatt honung i viss kontinuitet för försäljning ska vara anmälda till kommunen som livsmedelsföretag. Med viss kontinuitet avses t ex en viss regelbundenhet och att det alltså inte är fråga om tillfälligheter. Säsongsverksamheter som t ex glassbarer, kräftfiske eller bärplockning som bedrivs kontinuerligt under en begränsad period kan uppfylla kriteriet för viss kontinuitet. Verksamhet som endast bedrivs vid enstaka tillfällen bör inte anses uppfylla kriteriet viss kontinuitet även om de återkommer årligen. Vid osäkerhet gör en kontroll med kommunens miljökontor för att få deras bedömning.

7.3 Spårbarhet framåt i kedjan innebär att biodlaren vid varje givet tillfälle måste kunna identifiera alla företag som erhållit produkter. Detta gäller dock inte för biodlare som säljer direkt till konsument.

7.5 Det ska finnas ett dokument som visar hur det är säkerställt vilket företag som har erhållit en produkt vid ett visst tillfälle och utifrån detta tillfälle ska övriga leveranser kunna spåras. En lämplig utgångspunkt kan vara sista förbrukningsdag utifrån tappningstillfället. Lämpliga dokument för spårbarhet kan vara fakturor, kvitton, avsändningsavier, mm med lämpliga kompletteringar. Uppgifterna ska vara möjliga att ta fram omgående samt ska sparas hela hållbarhetstiden plus sex månader.

7.6 Ej absolut lagkrav, men för din egen skull en oundgänglig hjälp om något skulle inträffa.

8 BISJUKDOMSLAGEN, ANMÄLAN OCH SMITTFÖRKLARING

Rätt kunskap och kompetens säkerställer att behandling vid smitta och sjukdom utförs korrekt.

KOMMENTARER OCH ÅTGÄRDSFÖRSLAG								
8.1	Finns tillstånd för flyttning av bin, biodlingsprodukter eller biodlingsredskap ut ur skydds- eller övervakningszon?	<table border="1"> <tr> <td>JA</td> <td>NEJ</td> <td>EJ REL</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> </table>	JA	NEJ	EJ REL	☐	☐	☐
JA	NEJ	EJ REL						
☐	☐	☐						
8.2	Anmäls misstänkta anmälningspliktiga angrepp på bisamhället till bitillsyningsman eller till Länsstyrelsen?	<table border="1"> <tr> <td>JA</td> <td>NEJ</td> <td>EJ REL</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> </table>	JA	NEJ	EJ REL	☐	☐	☐
JA	NEJ	EJ REL						
☐	☐	☐						
8.3	Finns tillstånd för import, export, införsel eller utförsel av bin, biodlingsprodukter, foder, läkemedel eller biodlingsredskap om sådan ska ske?	<table border="1"> <tr> <td>JA</td> <td>NEJ</td> <td>EJ REL</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> </table>	JA	NEJ	EJ REL	☐	☐	☐
JA	NEJ	EJ REL						
☐	☐	☐						
8.4	Får bitillsyningsmannen den hjälp som behövs vid undersökning av bisamhället?	<table border="1"> <tr> <td>JA</td> <td>NEJ</td> <td>EJ REL</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> </table>	JA	NEJ	EJ REL	☐	☐	☐
JA	NEJ	EJ REL						
☐	☐	☐						

FAKTADEL

= Rekommendationer = Lagkrav

Bisjukdomslagen, SFS 1974:211, omfattar bestämmelser för bekämpning av amerikansk yngelröta, kvalstersjuka (trakékvalster) och varroakvalster. Ytterligare bestämmelser finns i bisjukdomsförordningen SFS 1974:212. Amerikansk yngelröta och varroakvalster anses vara de allvarligaste smittsamma bisjukdomarna som finns i landet.

Zoner som är smittförklarade och zoner där smitta misstänks kan kontrolleras på Jordbruksverkets hemsida. Jordbruksverkets föreskrifter om bekämpning av amerikansk yngelröta, varroasjuka och trakékvalster -SJVFS 2021:6"

- 8.1** Om bisamhället befinner sig inom skydds- eller övervakningszon krävs besiktning av bitillsyningsman och tillstånd för att flytta samhället ut ur zonen.
- 8.2** Biodlaren är skyldig att anmäla förekomst av amerikansk yngelröta, trakékvalster, varroakvalster, tropilaelepkvalster och lilla kupskalbaggen i bisamhället i första hand till bitillsyningsman eller till länsstyrelse.
- 8.3** För att förhindra att smittsamma bisjukdomar kommer in i landet eller får ytterligare spridning finns regler för import, export, införsel och utförsel av biodlingsprodukter eller biodlingsredskap. Planeras sådant ska kontakt tas med Jordbruksverket för att rätt tillstånd ska erhållas och rätt rutiner ska följas. Ansökan om tillstånd ska ske till Jordbruksverket vid varje enskilt tillfälle. Jordbruksverket anger villkor för aktiviteten. Att importera, exportera, införa eller utföra biodlingsprodukter eller biodlingsredskap utan tillstånd kan betraktas som ett brott mot lagen om varusmuggling. Straffet för varusmuggling är dagsböter eller fängelse i högst två år. Se även Friskabin.se.
- 8.4** Den som har bisamhället ska ge bitillsyningsmannen som genomför förrättning tillträde till bisamhället och ge den hjälp som behövs för att kunna undersöka och hantera bisamhället.

9 BEKÄMPNINGÅTGÄRDER

KOMMENTARER OCH ÅTGÄRDSFÖRSLAG								
9.1	Anmäler du till Bitillsyningsman vid misstanke om smittsam sjukdom?	<table border="1"> <tr> <td>JA</td> <td>NEJ</td> <td>EJ REL</td> </tr> <tr> <td>☐</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> </table>	JA	NEJ	EJ REL	☐	☐	☐
JA	NEJ	EJ REL						
☐	☐	☐						

= Rekommendationer = Lagkrav

FAKTADEL

- 9.1** Om bitillsyningsmannen finner bisamhället smittat av amerikansk yngelröta ska bisamhället förintas av bitillsyningsmannen eller biodlaren själv. Biodlaren kan, med vägledning av bitillsyningsman, på eget initiativ vidta smittförhindrande åtgärder t. ex. sanera annan utrustning för förhindra ytterligare spridning. Om varroakvalster förekommer ska bitillsyningsmannen förelägga biodlaren att bekämpa kvalstret i bigårdens samtliga samhället. Vid bekämpning ska av Jordbruksverket rekommenderade metoder användas, valet av bekämpningsmetod faller på biodlaren.

Foto: Ann-Sofie Alfsdotter

10 SÄKER FÖRVARING

Korrekt förvaring förhindrar och förebygger röveri och smittspridning.

KOMMENTARER OCH ÅTGÄRDSFÖRSLAG

10.1	Förvaras biodlingsprodukter och biodlingsredskap som inte används på ett sådan sätt att inte bin kommer åt dessa?	☐	☐	☐
-------------	--	--------------------------	--------------------------	--------------------------

i **FAKTADEL** = Rekommendationer = Lagkrav

10.1 När outnyttjade bibostäder förvaras ska de hållas effektivt stängda eller i bität förvaring. Detsamma gäller för förråd av honung och bivax samt biredskap på vilka det finns rester av honung eller vax. Vid förvaring av utbyggda ramar kan dessa bli angripna av vaxmott

11 UPPSTÄLLNING

En genomtänkt och dokumenterad placering av bikuporna ger goda förutsättningar för en säker biodling.

KOMMENTARER OCH ÅTGÄRDSFÖRSLAG

11.1	Är alla uppställningsplatser för Bisamhällen anmälda till Länsstyrelsen?	☐	☐	☐
11.2	Är markägare informerade om placering av kupor och utbigårdar?	☐	☐	☐
11.3	Är grannar informerade om placering av kupor och utbigårdar?	☐	☐	☐
11.4	Är utbigårdar märkta med biodlarens kontaktuppgifter?	☐	☐	☐
11.5	Finns det en karta, skiss eller beskrivning för var utbigårdar är placerade?	☐	☐	☐

i **FAKTADEL** = Rekommendationer = Lagkrav

11.1 Innehavaren av bisamhälle ska anmäla till Länsstyrelsen på vilken fastighet som bisamhället är stadigvarande uppställt och innehålla nedanstående uppgifter:

- Biodlarens namn, fullständig adress och e-postadress,
- Geografiska koordinater och fastighetsbeteckning för den fastighet där bisamhällets bostad är stadigvarande uppställd (SWEREF 99 TM)
- Vilken kommun bigården ligger i
- Antalet bibostäder/avelsbostäder man har, avser att ha och som det finns plats för
- Typ av bigård
- Övriga uppgifter om bigården som är relevanta för att bedöma vilken risk den utgör

Om uppgifterna som biodlaren anmält enligt första stycket ändras på sådant sätt att de inte längre är fullständiga ska biodlaren anmäla förändringen till länsstyrelsen inom en vecka. Om en bigård är utan bisamhällen mindre än tre månader behöver ändringen inte anmälas. (SJVFS:2021:6)

11.2 Om kuporna står på annans mark än din egen är du skyldig att be markägaren om lov innan du ställer ut kupor.

11.3 Enligt god sed bör man informera sina grannar. Det finns inga detaljerade regler som styr hur man får ha bin eller inte, inte heller något tillståndsförfarande på egen mark. Enligt Miljöbalken är dock biodlaren skyldig att vidta förebyggande åtgärder för att minska risken för olägenhet för människors hälsa. Bland bigårdens utrustning bör en väl fungerande vattningsanordning finnas. Denna gör att bina hämtar vatten hemma hos biodlaren och inte t ex i grannens fågelbad eller badpool.

11.4 Att märka utbigårdar med kontaktuppgifter får ses som en kompletterande rekommendation till lagkravet att anmäla uppställningsplatser till länsstyrelsen.

11.5 Att upprätta en karta, skiss eller beskrivning över sina utbigårdar får ses som en kompletterande rekommendation till lagkravet att anmäla sina uppställningsplatser till länsstyrelsen. Det är bra om någon anhörig eller annan biodlare känner till den.

Honung

Honung består huvudsakligen av olika former av socker, framför allt av fruktos och glukos, samt av andra ämnen såsom organiska syror, enzymer och fasta partiklar från insamlingen av honungen. Honungens färg varierar från nästan färglös till mörkbrun. Till konsistensen kan den vara lättflytande, trögflytande eller helt eller delvis kristalliserad. Smaken och aromen varierar men härrör från honungens växtursprung.

När honungen saluförs som honung eller används i någon annan produkt som är avsedd som livsmedel får inga livsmedelsingredienser, inbegripet livsmedelstillsatser, ha tillförts den eller tagits bort, och inte heller får något annat än honung tillsättas. Honung skall så långt det är möjligt vara fri från organiska och oorganiska ämnen som är främmande för dess sammansättning. Annan honung än bagerihonung får inte ha någon främmande smak eller lukt eller ha börjat jäsa, ha en på konstgjord väg förändrad surhetsgrad eller ha uppvärmts så mycket att dess naturliga enzymer förstörts eller i väsentlig grad förlorat sin verkan.

Pollen eller andra beståndsdelar som är specifika för honungen får inte avlägsnas från annan honung än filtrerad honung, såvida inte detta är oundvikligt när främmande organiska eller oorganiska ämnen avlägsnas.

Sammansättning

Fruktsocker (fruktos)	ca 40%
Druvsocker (glukos)	ca 30%
Vatten	ca 17%
Sammansatta sockerarter	ca 10%
Enzymer, vitaminer, mineraler, mm	ca 3%

Foto: Mia Karlsvärd

friskabin.se

Välkommen till friskabin.se

*En gemensam plattform för kunskap
och rådgivning inom bihälsa*

www.friskabin.se

Samarbetsprojekt mellan:

Lista över lagar, förordningar, föreskrifter, riktlinjer och allmänna råd som Bihusesynen hänvisar till

Samtliga nedan angivna föreskrifter, lagar eller förordningar, ibland konsoliderade med ändringar eller tillägg. Finns att hämta under:

Kemikalieinspektionen	www.kemi.se
Sveriges Riksdag	www.riksdagen.se
Arbetsmiljöverket	www.av.se
Livsmedelsverket	www.slv.se
Jordbruksverket	www.sjv.se

1. Miljö- och hälsoskyddslagstiftning

KIFS 2017:7 Kemikalieinspektionens föreskrifter om kemiska produkter och biotekniska organismer.

KIFS 2022:3 Kemikalieinspektionens föreskrifter om bekämpningsmedel.

Förordning (2022:1274) om producentansvar för förpackningar.

2. Arbetsmiljölslagstiftning

AFS 1998:6; Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter om bekämpningsmedel samt allmänna råd om tillämpningen av föreskrifterna.

AFS 2014:43; Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter om kemiska arbetsmiljörisker samt allmänna råd om tillämpningen av föreskrifterna.

SFS 1977:1160; Arbetsmiljölagen.

3. Livsmedelslagstiftning

LIVSFS 2003:10; Livsmedelsverkets föreskrifter om honung.

LIVSFS 2014:4 Livsmedelsverkets föreskrifter om märkning och presentation av livsmedel.

LIVSFS 2005:20 Föreskrifter om livsmedelshygien (**EG**) **1169/2011**.

kontrollwiki.livsmedelsverket.se

4. EG-lagar och förordningar

Europaparlamentets och rådets förordning (**EG**)**178/2002** (spårbarhetsförordningen).

Förordning (**EG**) **852/2004** om livsmedelshygien.

Förordning EG-förordning **1935/2004** material i kontakt med livsmedel.

Förordning (EG) **nr 183/2005** krav för foderhygien.

5. Bisjukdomslagstiftning

SFS 1974:211 Bisjukdomslag.

SFS 1974:212 Bisjukdomsförordning.

SFS 1994:1830; Förordningen om införsel av levande djur mm.

SJVFS 1999:134; Statens jordbruksverks föreskrifter om veterinära kontorroller av levande djur som förs in från tredje land till Europeiska unionen (EU) och till Norge.

SJVFS 2004:19; Statens jordbruksverks föreskrifter om in- och utförsel av produkter av animaliskt ursprung och andra produkter som kan sprida smittsamma sjukdomar till djur.

SJVFS 2008:46; Föreskrifter om ändring i Statens Jordbruksverks föreskrifter om införsel av djur, sperma, ägg och embryon.

SJVFS 2018:47; Föreskrifter om ändring i Statens jordbruksverks föreskrifter.

SJVFS 2021:6; om kontroll av amerikansk yngelröta, varroasjuka och traké kvalster hos bin.

6. Branschriktlinjer

Säker Honungshantering 2023-05-29

